

Magnolia; de beauty uit de oudheid

Voormalig voer voor dinosaurïërs, nu voer voor botanici en boombeheerders

Laten we een diepe buiging maken voor *Magnolia*, die al een tíkje langer de aarde bewoont dan de mens: hij gaat zo'n 100 miljoen jaar terug en maakte nog deel uit van de eetschijf van dinosaurïërs! Niet alleen historie, maar ook de pracht van de boom is reden tot aanplant: de *Magnolia*-bloem met zijn vaak enorme en ovaalvormige bladeren staat in de top drie grootste bloemen van loofbomen op het noordelijk halfrond en de bladzetting is zeer bijzonder. Ondanks Jan P.'s drukte rond de Floriade-opening verblijdt hij ons weer met zijn bijdrage.

Auteur: Jan P. Mauritz

De beauty van de NWST-redactie belt. Dat zal wel voor het volgende verhaal in het feuilleton zijn, denk ik en neem de telefoon op: 'Hé, Karlijn, hoe is ie?' Een opgewekte lach in de telefoon: 'Jan, ik heb mijn oorspronkelijke naam geactiveerd zoals dat in de botanie ook gebruikelijk is. De eerste naam geldt toch, Jan, heb ik wel eens van jou gelezen, onder andere in het Platanenverhaal?' Lichtelijk aangeslagen - je hoort dat toch niet vaak, zo'n naamswijziging hè - maar direct weer bij de pinken: 'Zeker dame, dat klopt helemaal.' 'Vanaf nu heet ik Santi, Jan,' zegt de oude Karlijn. 'Mooie naam, Santi, even wennen, maar het komt goed,' is mijn reactie. 'En ik ga dit keer schrijven over een andere beauty, een botanische beauty: *Magnolia*'s. Het wordt wel weer wat en de groeten aan het opperhoofd.'

Indeling

Wat slechts weinigen buiten de botanische wereld weten, is dat de zeer bijzondere en hoogbegaafde mens Pierre Magnol een van de grondleggers is van de systematische classificatie waarbij overeenkomstige, morfologische kenmerken van planten de basis van de indeling vormen. 'Wat is nu precies morfologie, Mauritz? Je hebt het er wel meer over, hoor ik een aantal van u hardop nadenken.' 'Nou, de morfologie bestudeert de uitwendige bouw en vorm van levende wezens en hun organen.' Het is dus een wetenschap op basis van wat je kan zien aan een levend wezen (*morfus* is: 'vormgevend' en *logie* is: 'de studie van').

De grote meester Linnaeus heeft bij het opstellen van zijn botanische werken, zoals onder andere het *Systema Naturae* (1735) en het *Species*

Plantarum (1753), gebruikgemaakt van het werk van professor Magnol. Om de indeling van het geslacht *Magnolia* eenvoudiger te maken en op basis van morfologische eigenschappen - 'u weet nu wat dat betekent -' verder uit te werken is het geslacht onderverdeeld in een aantal ondergeslachten en vervolgens weer in een aantal secties en ondersecties. U raadt al welke kant het weer opgaat en... 'Ja hoor, al decennia zijn verschillende groepen taxonomen het ook bij dit geslacht niet over de onderverdeling eens. Gloeiende, gloeiende..., waar is m'n buks?'

Ik ga dus niet verder in op de indeling - slecht voor mijn bloeddruk - en zal bij de beschrijving van het sortiment uitsluitende de, in mijn optiek, beste bomen en boomvormers nader aan u voorstellen.

Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* - het Plantenrijk - behoort het geslacht *Magnolia* tot de Orde (*wel met hoofdletters houden*) van de *Magnoliales* en daarbinnen tot de familie van de *Magnoliaceae*. Een heel kleine familie, bestaande uit slechts twee geslachten. Naast *Magnolia* is dat de welbekende *Liriodendron*: de tulpenboom. 'Hè, hè, JP, eindelijk! Dat heeft lang geduurd, zeg, dat je het een keer simpel houdt voor de meeste lezers van dit feuilleton.' 'Komt vast door mijn bril,' grap ik maar terug; ik ben tenslotte een vriendelijk en aimabel mens. De geslachtsnaam *Magnolia* is, in tegenstelling tot een wijdverbreid misverstand, niet door de botanicus zelf, maar door de Franse monnik en botanicus Charles Plumier (1646-1704) in 1703 geïntroduceerd. Hij ontdekte toen een onbekende boom op het tropische eiland Martinique (de Franse helft van ons eigen Caribische eiland Sint Maarten) en vernoemde deze naar de, in die tijd beroemde, Franse professor in de botanie Pierre Magnol (1638-1715), directeur van de botanische tuinen van Montpellier. 'Zo, ook de botanische geschiedenis even wat opgekuist in dit feuilleton,' zouden onze Belgische vrienden nu roepen.' Er zijn ruim tweehonderd species binnen het geslacht *Magnolia*, waarvan twee derde deel in het Verre Oosten voorkomt en ca. een derde deel zijn natuurlijk verspreidingsgebied heeft in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. De grootste diversiteit tref je aan in Columbia en in China. Het zijn oeroude bomen die ontstaan zijn in de oudheid, in het Krijt, ca. 100-95 miljoen jaar geleden, en je kan ervan uitgaan dat enorme dinosaurussen eraan gevreten hebben. Het zijn ook zeer primitieve planten, in bloemopbouw dan - daarover later meer - , maar bloeien dat ze doen... 'Onvoorstelbaar mooi, en met grote bloemen, enorme joekels een kleurenpalet van wit tot diep purperrood, in één woord: beauty's.'

Kenmerken

Magnolia's zijn kleine, middelgrote tot grote bomen die deels bladverliezend en deels wintergroen zijn. De grootste makkers, die hoger worden dan 20 meter, komen van oorsprong uit Noord-Amerika: de *Magnolia acuminata*. De oriëntaalse makkers blijven, op enkele uitzonderingen na, beduidend kleiner, zo rond de 10-12 meter hoog, maar ook vaak nog kleiner. Met name de bloemopbouw van *Magnolia's* is

Gele bloemen van *Magnolia acuminata* var. *subcordata*.

heel bijzonder en heel primitief, vandaar dat ik hiermee begin. 'Nou even bij de les blijven, vrienden, anders wordt het niks.' De bloemen van *Magnolia's* hebben ongedifferentieerde bloembladeren. Dat wil zeggen dat ze geen afzonderlijke kelkbladeren (*sepalen*) en kroonbladeren (*petalen*) hebben, maar een bloemdek, bestaande uit zes of meer bloemdekbladeren (*tepalen*). In tegenstelling tot de meeste bloemplanten, waarbij de bloemdelen in opeenvolgende kransen zijn gerangschikt, zijn bij de *Magnolia's* deze *tepalen* of bloemdekbladeren, de meeldraden en de stampers met vruchtbeginsels, spiraalsgewijs op een kegelvormige bloemas ingeplant. De bloemen zijn doorgaans tweeslachtig, 'behoeft toch niet weer een verdere uitleg, toch?' met uitzonderingen van een paar soorten. *Magnolia's* hebben heel veel meeldraden en meestal ook heel veel vruchtbeginsels. De bestuiving geschiedt vrijwel uitsluitend door kevers. De vruchtbeginsels hebben daarom een dikke wand, die ze beschermt tegen die vraatzuchtige kevers.

'En dan is daar die bloem, en wat voor een bloem?!' Het geslacht *Magnolia* bevat species die in de top drie staan van de grootste bloemen van loofbomen op het noordelijk halfrond. Een andere species in deze top drie is de *Firmiana platyfolia* of *F. simplex*. Deze zeer bijzondere boom met schorsloze, lichtgroene stam behoort tot de, voor de meeste stervelingen, onbekende familie van de *Sterculiaceae*. Een broertje dus van onder andere *Fremontodendron* en *Brachychiton* en deze *Firmiana* heeft enorme bloemtoortsen van 30 tot 40 cm lengte. De kleine bloempjes waar deze bloemtoort van opgebouwd is, zijn geelgroen van kleur. Vanzelfsprekend is ook deze boom op de Floriade 2012 te vinden.

'Terug naar *Magnolia, Jan*', roept de beauty van NWST. 'Je ziet iedere keer weer kans om zijsprongen te maken, prima hoor, maar graag niet te lang, dus terug.' De bloem van *Magnolia* komt overeen met die van de oudst bekende, fossiele bloemen uit de oudheid en duidt erop dat de oorsprong van de *Magnolia*-groep in de buurt van de eerste bloemplanten moet liggen. Fossiele vondsten van soorten uit het geslacht *Magnolia* zijn gemeld uit de tijdsperiode van 100-65 miljoen jaar geleden, genaamd het Boven-Krijt. Een soort met *Magnolia*-achtige bloemen en zaden, maar met diep gelobd blad, wordt ook beschreven in de vegetatie uit de zogenaamde Dakotaformatie: de oudst bekende gesteenteformaties van die tijdsperiode in de Amerikaanse staat Kansas. De determinatie van fossiele bladeren is vaak niet heel erg nauwkeurig. Daarentegen kunnen bloemen, vruchten en zaden wel met vrij grote betrouwbaarheid worden gedetermineerd, waardoor herleiding van de periodes van voorkomen van *Magnolia's* behoorlijk nauwkeurig is vast te stellen.

Zoals al in de inleiding aangegeven zijn de onderlinge verschillen tussen de species van *Magnolia* erg groot. Van meerstammige met grillige kronen en een maximale hoogte van 3-4 meter, zoals *Magnolia stellata*, tot aan joekels van 25 meter hoog met een rechte doorgaande stam zoals *Magnolia officinalis*. *Magnolia's* groeien in de jeugdfase ook werkelijk in elke kroonvorm, behalve de treurvorm, en op latere leeftijd verandert de kroonvorm nogal eens naar breed en rond, eirond of omgekeerd eirond. De kroonopbouw bij de boomvormers is vrij regelmatig en goed, maar het kunnen enorme kronen worden, dus houdt daar

Magnolia grandiflora kegel met rode vruchten.

rekening mee. De meeste *Magnolia*'s hebben een gladde stamschors die op latere leeftijd licht gegroefde schorsplaten gaat vormen. De schors loopt door in de grote gesteltakken. De variatie is ook daarin groot ook qua kleur, van licht grijsbruin tot donker roodachtig bruin. Er zitten met name grote verschillen in de Chinese makkers onderling en met de rest van de clan, ook aan de andere kant van het water in de VS en dat is niet echt vreemd, toch?

Magnolia's hebben twijgen die bij kneuzing sterk aromatisch zijn, vaak met een anijsachtige geur. Daarnaast dragen vrijwel alle *Magnolia*'s veel, meestal elliptische lenticellen, die in de lengterichting van de twijg liggen.

De bladknoppen en ook de bloemknoppen van *Magnolia*'s zijn omgeven door een of meer harde, meestal sterk behaarde schubben (*perulæe*). De bloemknoppen zijn daarnaast ook nog eens omgeven door een of meer vliezige, meestal ook behaarde, schutbladen (*bractee*). De *perulæe* en *bractee* worden bij het uitlopen snel bruin en vallen dan af, waarbij ze op de twijg een ringvormig litteken achterlaten. 'Genoeg Latijnse termen, of kunnen er nog een paar bij? Ik ga even uit van het laatste!'

De bladeren staan afwisselend langs de twijgen, dat wil zeggen: aan elke knoop van de twijgen één blad in afwisselende richting naar de top toe. De bladsteel draagt aan beide zijden twee steunblaadjes met de mooie Latijnse benaming *stipulæe*, die vaak verbonden zijn met de bladsteel en daarop dan bij het afvallen een ringvormig litteken (*cicatrix annularis*) achterlaten. Bij de meeste soorten vallen de steunblaadjes snel af. De bladeren van *Magnolia* zijn nooit gedeeld en vrijwel altijd volledig gaafrandig. Alle soorten hebben

een ovaal tot langwerpige ovaal blad. Enkele soorten hebben een bladschijf die aan de basis lobben heeft, zogenaamd geoord blad, en enkele soorten hebben een bladschijf die aan de top twee lobben heeft. Veruit de meeste soorten hebben een blad dat zich gelijkmatig vanuit de bladsteel verbreedt en aan de top uitloopt in een punt. Het blad van *Magnolia* is in het algemeen groot tot zeer groot, van 5 tot 15 cm tot 30 tot 60 cm lengte, enorme lappen dus, bij onder andere *Magnolia tripetala*. De kleur van het blad is veelal fraai donkerder groen aan de bovenzijde en lichter groen aan de onderzijde. Bij de bladhoudende makkers binnen het geslacht is het blad leerachtig en meestal glanzend donkergroen met een lichtgroene tot bruinrode onderzijde, zoals bij *Magnolia grandiflora*.

Het volgende onderdeel van de kenmerken is, zoals alles bij *Magnolia*, ook spectaculair: de vruchten. Verreweg de meeste vruchten zijn verzamelvruchten in een cilindrische kegelvorm. De vrucht van een *Magnolia* is een zogenaamde verzamelvrucht of *syncarpium* die ontstaan is uit de vruchtbladen van één bloem, die afzonderlijke bessen vormen en die dan weer met elkaar tot één vrucht vergroeien. De schil bestaat meestal uit duidelijke segmenten, die ieder tot een vruchtblad behoren. Binnen in deze vruchten zijn de vruchtwanden van de afzonderlijke bessen vaak nog te onderscheiden. Van onbevruichte vruchtbeginsels blijft de bes evenwel klein of verschrompelt zelfs, wat in subsectie *Yulania* vaak zeer onregelmatig gevormde verzamelvruchten tot resultaat heeft, zoals zichtbaar bij *Magnolia kobus*. Bij de rijpe vrucht van een *Magnolia* is het deel van de bloemas waaraan de bessen zitten (de *gynophoor*), uitgroeiend. De bessen zijn vaak met elkaar vergroeid, maar niet altijd, want in de

meeste *Michelia*-soorten groeit deze *gynophoor* zo ver uit, dat de afzonderlijke bessen ook bij rijpheid los van elkaar blijven. Als de zaden rijp zijn, barsten bij veel soorten de bessen overlans open langs een groef die aan de buitenkant in de lengterichting loopt, waarna de altijd felgekleurde zaden tevoorschijn komen. De zaden blijven door middel van een flexibele draad nog gedurende een dag of meer met de vrucht verbonden en hangen dan naar buiten. Bij sommige subsecties van *Magnolia* barsten de bessen niet overlans open, maar valt het buitenste gedeelte er in z'n geheel af, vaak samen met dat van de aangrenzende bessen. De rijpe zaden hebben een harde, meestal erg donkere tot zwarte zaadhuid, waaromheen een vette en zachte zaadmantel of *arillus* zit, met een leerachtige glanzende huid die vrijwel altijd felrood of oranje gekleurd is. Ook deze vruchten worden al sinds mensenheugenis afgebeeld op rotstekeningen en later op schilderijen, verwerkt in kleden en tapijten en uitgehakt in marmer en hardsteen om als versiering van paleizen en landhuizen gebruikt te worden. Ook heden ten dage worden er nog altijd van gips of beton de kegels van *Magnolia* in allerlei maten nagemaakt en in elk zichzelf respecterend tuincentrum of lifestylewinkel tentoongespreid en te koop aangeboden.

Het sortiment

Ik stel u graag aan de, in mijn ogen, beste *Magnolia*'s voor. Het aanbod van species in het geslacht is veel te groot om ze allemaal bij de kop te nemen. Tien procent is al te veel, vandaar mijn eigen selectie. En dan wel systematisch, in navolging van de grote meester Linnaeus en in dit geval volgens het alfabet, anders wordt het een zootje. Bij het gebruik geef ik wel aan of de boom in de straat ook een plek kan krijgen. Dat de boom in een brede grasstrook of een park of begraafplaats geplant kan worden, wordt niet door mij vermeld. Alle bomen kunnen in dat soort groenvoorzieningen geplant worden, dus is de vermelding daarvan totaal overbodig.

Magnolia acuminata

De soortnaam *acuminata* van deze Amerikaanse *Magnolia* betekent 'toegespitst' en slaat op het 10 tot 25 cm donkergroene blad. *M. acuminata* is een van de grootste species bomen binnen het geslacht en kan een hoogte bereiken van meer dan 25 meter. In de jeugdfase groeit de boom kegelvormig op en op latere leeftijd wordt de kroon breed omgekeerd eirond. De bloeiwijze van de boom is geelgroen met verloop naar blauw-

Magnolia kobus.

Magnolia x 'Big Dude'

grijs. De vruchten zijn kortgesteelde, dikke langwerpige verzamelvruchten, gekromd als een komkommer, maar vanwege beperkte bestuiving zeer beperkt tot niet aanwezig in de boom. Als ze er zijn, dan zijn de aanwezige zaden daarin helderrood van kleur. De var. *subcordata* heeft, zoals de soortnaam aangeeft, een hartvormige bladvoet, blijft beduidend kleiner dan de soort en heeft gele bloemen. De CV 'Miss Honeybee' is een goed groeiende selectie uit de soort en prima toepasbaar, tenminste, als je hem te pakken kan krijgen.

Magnolia x 'Apollo'

Volgens de meestgebruikte nomenclatuurregels mag/moet het x-teken tussen geslachtsnaam en in dit geval de CV-naam weggelaten worden. Zoals u weet, trek ik me weinig van dit soort regels aan, vooral als het meer vragen oproept dan antwoorden oplevert. Vandaar het x-teken, want dan weet u dat het een kruising is. En een kruising is geselecteerd op gebruikerswensen en -verlangens voor toepasbaarheid en dat is ook heel goed. Het is dus een kruising tussen *Magnolia x soulangeana* 'Lenei Alba' x *Magnolia x 'Mark Jury'*, die zelf weer een kruising is tussen *Magnolia campbellii* var. *mollicomata* 'Lanarth' en *M. sargentiana* var. *robusta*. De bekende veredelaar Felix Jury uit Taranaki in Nieuw-Zeeland heeft heel veel nieuwe kruisingen op de markt gebracht van op jonge leeftijd bloeiende species door veelvuldig *Magnolia x soulangeana* bloed in te brengen. Zijn grootste bekendheid kreeg Jury

met de cultivar *Magnolia x 'Vulcan'*, een kruising tussen *M. liliiflora x M. campbellii* var. *mollicomata* 'Lanarth', met een diep donkerrode kleur, intenser dan in enige andere *Magnolia*-cultivar, vooropgesteld dat de plant in een redelijk warm klimaat groeit en helaas bij ons niet geheel winterhard is. 'Apollo' is een kleine boom tot maximaal 7 meter hoog, maar wel smal blijvend waardoor goed toepasbaar in straatprofielen. Vanwege het verschillende bloed in deze plant is de boom goed toepasbaar in stedelijk gebied. De boom bloeit vroeg in het voorjaar, in april-mei, met rozerode bloemen die ook nog een lekkere geur verspreiden, wat uit de voorouder *M. campbellii*-soort meegekregen is.

Magnolia x 'Big Dude'

Ook weer een kruising met een *soulangeana*-CV; 'Wade's Picture' x *Magnolia sprengeri* 'Diva', een Japanse soort. Een snelgroeiende species met tweekleurige bloemen die enigszins knikken, zodat je er van de grond af wat in kan kijken. De binnenzijde van de bloem is lichtroze tot rozerood, wat mede veroorzaakt wordt door de donkerrode kleur op de bloemdekbladeren of... ('zelf even invullen graag, dank u') De boom is goed toepasbaar in de straat en bereikt een hoogte van 7 tot 8 meter. Een aanrader, daar een van de kuisouders een heel goede straatboom is.

Magnolia grandiflora

Het natuurlijk verspreidingsgebied van deze bladhoudende of wintergroene boom is het zuidoos-

ten van de Verenigde Staten van Amerika. In zijn eigen verspreidingsgebied kan de hoogte boven de 25 meter uitkomen en in cultuur in Europa is 16-18 meter de limiet wel en dan wel in het Middellandse Zeegebied. De boom is keihard in de winter en kan zomaar -20 °C op z'n petje krijgen, waardoor er dan wat jonge bladeren kunnen bevriezen, maar verder niet. De boom heeft altijd een kegelvormige tot later een breed piramidale kroon met een regelmatige vertakking rondom de stam. Het blad is groot, zoals gezegd wintergroen, tot 20 cm lengte, glanzend donkergroen aan de bovenzijde, fraai roestbruin aan de onderzijde en zacht behaard. De bloemen van deze *Magnolia* zijn werkelijk schitterend en welriekend. Het zijn opvallend grote schotelvormige bloemen, crèmewit van kleur en met donkerrode tot purperrode meeldraden als schitterend contrast in de bloem zelf. Het is een boom die prima in de verharding gedijt; zie de grote boulevards langs de meren in Italië en Zuid-Zwitserland. Er is een groot aantal CV's van deze schitterende boom die wel ruimte vraagt om goed zijn functie te kunnen vervullen. De CV-lijst start met 'Angustifolia' en eindigt bij 'Victoria', waarbij de meeste bomen kleiner zijn dan de soort, zowel voor wat betreft kroonvorm als bladgrootte. Mijn favoriet is nog altijd een van de oudste selecties van deze boom die de naam van zijn selecteur draagt: graaf Galissonière uit Frankrijk, die al in 1745 selectiewerk binnen deze *Magnolia*-soort uitvoerde. Een schitterende boom en goed, vrese-lijk goed winterhard in ons land, maar wel oplet-

Magnolia grandiflora

Magnolia liliiflora 'Nigra'

ten waar de boom vandaan komt.

Magnolia hypoleuca

Velen van de lezers van dit feuilleton zullen deze boom in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw geleerd hebben als *Magnolia obovata*. Mijn correcte naamgeving en mijn voorkeursbenaming is *hypoleuca*; dat betekent 'witachtig aan de onderzijde' en dat slaat op de onderzijde van het blad. Er zijn niet erg veel bomen met donkergroen blad aan de bovenzijde en wit aan de onderzijde en het blijft ook witachtig tijdens de herfstverkleuring waarbij de bovenzijde roodbruin verkleurt. Deze boom komt van oorsprong uit Japan, waar de bomen tot ca. 15 meter reiken. In cultuur in Europa tot 10-11 meter op gunstige plekken, want het is een zeurpriet als ie op de verkeerde en een wat te koude plek gezet wordt. De boom werd gevonden en is als eerste beschreven door de Zweedse arts en professor in de botanie Carl Thunberg (1743-1822) en zijn beschrijvingen zijn in 1839 gebruikt door de bekende botanici Philipp Franz Von Siebold en Joseph Gerhard Zuccarini in de publicatie van de *Flora Japonica I*. De boom vormt een wat ijle, breedgroeiende, ronde tot breed piramidale kroon met een schitterend omgekeerd eivormig, golvend blad dat lengtes haalt van 40 tot 45 cm, met een fraaie groene kleur aan de bovenzijde en zoals gezegd witachtige onderzijde. De zeer grote bloemen zijn roomwit tot lichtgelig wit van kleur met een doorsnede van tot wel 20 cm en bezitten rode meeldraden. De boom bloeit vroeg in mei-juni en ook deze Japanse *Magnolia* draagt heerlijk geurende bloemen die naar meloen ruiken. Vanwege de kroonvorm in brede groensingels planten, dat gaat uitstekend en is bijzonder, maar eigenlijk is het meer een parkboom, maar dan is het wel aan

raden om een meerstammig exemplaar te nemen. De vruchten zitten in de tot 16-18 cm lange kegelvormige paarse doosvruchten en de zaden zijn feloranje van kleur.

Magnolia kobus

Aangekomen bij de meest bekende *Magnolia* van dit moment: *Magnolia kobus*. Ook deze makker vindt zijn oorsprong in Japan. De boom is beschreven door de beroemde Zwitserse botanicus en systematicus Augustin P. De Candolle (1778-1841) en is sinds omstreeks 1840 in Europa in cultuur. Het is een middelgrote boom, tot ca. 12 meter hoog, met een piramidale kroon die op latere leeftijd breed eirond wordt. In de door zaad vermeerderde exemplaren bestaat nogal wat variatie en het is daarom beter om vegetatief, door stek, vermeerderde exemplaren aan te schaffen voor een homogene laanbeplanting. De bloei van deze *Magnolia* is zeer rijk, maar je moet er wel even op wachten. En dat even kan wel tien jaar na aanplant zijn en dat is jammer, want de boom groeit goed en heeft mooi groen blad tot 15 cm lang, maar verder? Laat ik het maar zeggen dan: 'Geen spectaculaire boom waar het schuim van op de bek komt'. Dat wordt anders als de boom bloeit, en dan ook zeer rijk met schitterend witte bloemen, en vroeg: in maart/april, een beauty en een voorbode van de zomer. Schitterend! Er zijn slechts weinig cultivars van deze boom. Er is wel een var., genaamd *borealis*. Deze boom komt uit de meer noordelijke streken van Japan, onder andere uit het noorden van het eiland Honshu. De soortnaam betekent ook letterlijk 'in het noorden groeiend'. Deze boom is gevonden en benoemd door de grote botanicus Charles S. Sargent, onder andere de stichter en eerste directeur van Arnold

Arboretum in Boston, eentje die al meer in dit feuilleton genoemd is bij artikelen over andere houtige gewassen, zoals onder andere de sierkersen. Dit is een beest van een boom, groeit sneller dan de soort, wordt wel 25 meter hoog, in cultuur ca. 20 meter, en werkelijk alle onderdelen van de boom zijn groter, dikker, sterker en heel belangrijk: deze var. bloeit al op zeer jeugdige leeftijd. De boom is bij uitstek geschikt als straat- en laanboom. De bloemen van deze twee species komen uit dikke, behaarde, grijze bloemknoppen en zijn wit van kleur die bij doorbloeien een ietwat rode tint krijgt. De bloei is rijkelijk met bloemen tot 10-12 cm breed, bestaande uit drie sepalen en zes spatelvormige petalen in twee kranen. Pas op dat je wel de echte var. *borealis* krijgt als je erom vraagt. Er zit nogal wat kaf onder het koren en er worden massa's bomen verkocht die zaailing *kobus* zijn. 'Dus goed oplettend en vooral goed kijken naar de bomen om te voorkomen dat je genaaid wordt door zo'n malafide bomenboer en bij twijfel even een kenner bellen voor het beste resultaat.'

Magnolia x loebneri 'Merrill'

De officiële benaming van deze species wordt wel met het x-teken aangegeven. Waarom? 'Schiet mij maar lek; ik weet het echt niet!' Deze boom is dus ook een kruising en in dit geval van *Magnolia stellata* x *Magnolia kobus*. Deze boom met een maximale hoogte van ca. 8 meter heeft een opgaande kroonvorm en stervormige bloemen. Het ene kenmerk van de vader en het andere van de moeder, waarbij u zelf mag bepalen wie wie is. Op basis van DNA kan dat wel uitgezocht worden, maar als ik dat wil gebruiken, dan word ik direct beticht van genetische manipulatie. 'Sorry, verkeerd woord; modificatie heet dat

Magnolia grandifolia 'Gallissonniere'.

tegenwoordig, is hetzelfde, maar klinkt anders.' Van deze boom wordt heel vaak geschreven dat het een struikvorm of meerstammige boompje is en daar wordt deze boom onrecht mee aangedaan. Het is namelijk een heel goede hoogstamstraatboom met een schitterende, overdadige bloei die prima past in de wat smallere straatprofielen. De bloemen zijn stervormig met een diameter van wel 15 cm en geuren ook nog. Een bijkomend groot voordeel is dat de boom en de bloemen minder gevoelig zijn voor nachtvorst dan veel andere makkers binnen het geslacht. Dus toepassen die 'Merrill'.

Magnolia x 'Spectrum'

Een kleine boom tot ca. 8 meter hoog die ontstaan is uit een kruising tussen *Magnolia lilliflora* 'Nigra' x *Magnolia sprengeri* 'Diva'. De laatstgenoemde is de boomvormer van de ouders en wordt 8 tot 10 meter hoog met een zeer rijke bloei in april van rozerode bloemen met strepen aan de binnenzijde van de kelk. Een uitstekende straatboom en dat geldt ook voor z'n bastaard en voor toepassing in kleinere profielen. De bloemen verschijnen in april-mei en zijn purperrood van kleur. Een belevenis om die te zien bloeien.

Magnolia x 'Galaxy'

Uit dezelfde kruisouders als 'Spectrum' geselecteerd. Er zijn nog veel meer selecties uit deze superkruising gekomen en er volgen er nog meer. De eigenschappen zijn dus ook ongeveer gelijk: een piramidale groei en later breder uitgroeiend, maar goed voor smallere straatprofielen. De bloem is ook ongeveer gelijk maar deze CV ruikt sterk en aangenaam en de bloemen zijn lichter van kleur aan de binnenzijde dan de buitenkant.

Magnolia x 'Lolanthe' een van de Jury kruisingen.

Magnolia tripetala

We sluiten af met een Amerikaan uit het midden en de oostelijke staten van de VS. De boom wordt daar ca. 15 meter hoog en bij ons in cultuur een meter of vier eraf. De soortnaam *tripetala*... Zelf weer een keer invullen, opzoeken; je ziet maar!' Deze boom heeft ook zeer grote bladeren, tot wel 60 cm lengte, die vanaf de bladsteel steeds breder worden, lichtgroen aan de bovenzijde en grijsgroen aan de onderzijde. De bladeren zitten met name aan het eind van de twijgen in kransen. Het ietwat gegolfd blad, dat veel *Magnolia*'s nu eenmaal bezitten, heeft een helder afstekende hoofdnerf. De bloeiwijze is ook hier staand, schitterend wit met enigszins klokvormige bloemen tot wel 25 cm hoog en bestaat uit drie tot zes grote bloemdekbladeren en drie kleinere. In tegenstelling tot de makkers waarvan de bloemen in de parfum- en zeepindustrie gebruikt worden, stinken de bloemen van deze *Magnolia* echt als een dood varken. In andere botanische geschriften is er sprake van een ietwat onaangename geur en soortgelijke beschrijvingen. Nu, ga dan zelf maar eens op pad naar zo'n makker en neem de proef op de som. Mijn beschrijving is mild als ik stel: 'Stinken dat krenge... Als een koloniaal uit zijn...' (censuur).

Afsluitend

Magnolia's, geweldige bomen, meerstammige en heesters die de mensheid al eeuwen betoveren met hun prachtige verschijning en hun enorme bloeiwijzen. Deze bomen zijn niet voor niets in China, waar, zoals beschreven, een groot deel van de soorten van *Magnolia*'s van nature voorkomen. Sinds de T'ang-dynastie (van 618-tot 907 na Chr.) zijn bomen en struiken in cultuur als

Magnolia tripetala blad en bloeiwijze.

sierbomen en heesters bij tempels en werden er ook exemplaren speciaal voor de keizerlijke tuinen gekweekt. Wij kunnen er met z'n allen van genieten dankzij een grote schare aan veredelaars die door de eeuwen heen de beste makkers aan elkaar knoopten voor het resultaat dat voorhanden is. Gebruik ze, die *Magnolia*'s, en dan is het genieten, en niet gewoon, maar in het kwadraat.

O ja, de Nederlandse naam voor *Magnolia* is Beverboom. Deze naam dankt *Magnolia* aan het feit dat de behaarde bloemknoppen lijken op bevers!

En de groeten van

De auteur Jan P. Mauritz is unit manager Bomen en Beplanting bij Cyber bv.